

Opis efektów kształcenia w obszarze humanistyki

Warszawa 17.02.2010r.

Skład zespołu
ds. opracowania opisu efektów kształcenia
dla obszaru humanistyki

1. Dr hab. Maria Próchnicka – Uniwersytet Jagielloński (bibliotekoznawstwo), Instytut Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa ul. Prof. Stanisława Łojasiewicza 4, 30-348 Kraków

2. Prof. dr hab. Stefan M. Kwiatkowski – Polska Akademia Nauk, Akademia Pedagogiki Specjalnej w Warszawie (pedagogika), Akademia Pedagogiki Specjalnej, Wydział Nauk Pedagogicznych ul. Szczęśliwiecka 40, 02-353 Warszawa

3. Prof. dr hab. Joanna Pyszny – PKA, Uniwersytet Wrocławski (filologia polska), Zakład Literatury Polskiej po 1918r., Instytut Filologii Polskiej Wydział Filologiczny, pl. Biskupa Bankiera 15, 50-140 Wrocław

4. Prof. dr hab. Wiesław Długokęcki – UKA, Uniwersytet Gdański (historia) Wydział Historyczny, ul. Wita Stwosza 55, 80-952 Gdańsk

5. Prof. dr hab. Barbara Tuchańska – Rada Główna, Uniwersytet Łódzki (filozofia) Katedra Epistemologii i Filozofii Nauki, ul. Kopcińskiego 16/18, 90-242 Łódź

6. Prof. dr hab. Ewa Chmielecka – Szkoła Główna Handlowa, Katedra Filozofii, ul. Wiśniowa 41, 02-525 Warszawa

I. Założenia

Obszar kształcenia w zakresie humanistyki jest niejednorodny zarówno pod względem przedmiotowym i metodologicznym, jak i z punktu widzenia celów, ku którym zmierza kształcenie.

Kryterium przedmiotowe (CO jest studiowane, do czego odnosi się nabywana przez studenta wiedza) nie może służyć za podstawę wyodrębnienia humanistyki jako jednolitego obszaru kształcenia, ponieważ wedle tego kryterium należałoby oddzielić kierunki/specjalności/programy, w wypadku których **zasadnicze** znaczenie ma:

- tekst (i język): np.: filologia, filologia angielska, filologia polska, informacja naukowa i bibliotekoznawstwo, teologia (o ważnej roli studiowania tekstu można mówić także w odniesieniu do religioznawstwa, filozofii, historii, historii sztuki
- artystyczne i nieartystyczne wytwory kultury: np. archeologia, historia sztuki, muzykologia, ochrona dóbr kultury, wiedza o teatrze
- rzeczywistość kulturowa i praktyka kulturowa: np. etnologia, kulturoznawstwo, historia, filozofia.

Również kryterium metodologiczne (jak się bada/poznaje to, co się bada/poznaje?) nie może być zastosowane, ponieważ nawet hermeneutyka jako sztuka interpretacji nie jest narzędziem uniwersalnym. Współczesna humanistyka jest przestrzenią, w obrębie której współistnieją różnorodne szkoły i orientacje badawcze postrzegające przedmiot badania w różnych wymiarach.

Także przyjęcie praktycznego celu kształcenia (po co się studiuje?) jako kryterium wyróżnienia humanistyki jako jednolitego obszaru kształcenia nie wydaje się szczególnie pomocne. Wprawdzie celem kształcenia może być wykonywanie zawodu nauczyciela lub praca w instytucjach kultury, nie można jednak tych celów uznać za wyróżniające wyłącznie dla obszaru kształcenia w zakresie humanistyki.

Niemożność wykorzystania kryteriów przedmiotowo-metodologicznych oraz związanych z celami kształcenia jako podstawy wyróżnienia jednolitego obszaru kształcenia w zakresie humanistyki spowodowała przyjęcie przez Zespół kryterium formalno-organizacyjnego, wedle którego granice obszaru kształcenia w zakresie humanistyki są wyznaczone przez zakres kompetencji Zespołu Kierunków Studiów Humanistycznych Państwowej Komisji Akredytacyjnej (Archeologia, Etnologia, Filologia, Filologia angielska, Filologia polska, Filozofia, Historia, Historia sztuki, Informacja naukowa i bibliotekoznawstwo, Kognitywistyka, Kulturoznawstwo, Ochrona dóbr kultury, Religioznawstwo, Teologia, Muzykologia, Wiedza o teatrze).

W raporcie zostały opisane – w stopniu, w jakim to jest możliwe przy znacznym zróżnicowaniu przedmiotowym i metodologicznym – efekty uczenia się wspólne dla tak zdefiniowanego obszaru kształcenia w zakresie humanistyki.

W raporcie nie uwzględniono opisu efektów uczenia się związanych z obszarem kształcenia w zakresie humanistyki, lecz właściwych dla innych, niż humanistyka, obszarów kształcenia. Zespoły opracowujące opisy efektów uczenia się dla pozostałych obszarów kształcenia mogą uwzględnić efekty uczenia się w zakresie humanistyki, biorąc pod uwagę specyfikę celów kształcenia w przypisanych im obszarach.

Zgodność z ramami kwalifikacji

Przyjmujemy, że tworzony opis efektów uczenia się w obszarze kształcenia w zakresie humanistyki powinien być:

- zgodny z ramami kwalifikacji (KRK, EQF),

- wzorowany na upowszechnionych w skali europejskiej rozwiązaniach w zakresie kształcenia w dziedzinie nauk humanistycznych i zgodny z zasadniczymi ustaleniami w nich przyjętych

Zgodność z ramami kwalifikacji oznacza na tym etapie prac:

- zgodność z opisem efektów uczenia się podanym w raporcie dotyczącym KRK (z lutego 2009 r.);
- zgodność z opisem efektów uczenia się występującym w definicji Europejskich Ram Kwalifikacji dla EOSW oraz w definicji Europejskich Ram Kwalifikacji dla uczenia się przez całe życie.

Jako upowszechnione w skali europejskiej rozwiązania w zakresie kształcenia w dziedzinie nauk humanistycznych przyjęliśmy

- rezultaty projektu TUNING: m.in. *Tuning Subject Area Findings: History*, a w szczególności *List of Subject Specific Skills and Competences for History*
- *Subject benchmark statements. Honours degree benchmark statements* [Anthropology (2007), Archaeology (2007), History (2007), History of art, architecture and design (2008), Classics and ancient history (including Byzantine Studies and Modern Greek) (2007), Communication, media, film and cultural studies (2008), Education studies (2007), English (2007), Languages and related studies (2007), Librarianship and information management (2007), Linguistics (2007), Philosophy (2007), Theology and religious studies (2007)]

Rodzaje kwalifikacji i odpowiadających im efektów uczenia się

Przyjmujemy, że definiowane efekty uczenia się odpowiadają następującym kwalifikacjom związanym z ukończeniem kolejnych stopni studiów:

studia I stopnia licencjat

studia II stopnia magister

studia III stopnia doktor (zakładamy, że warunkiem ukończenia studiów III stopnia jest uzyskanie stopnia naukowego doktora)

Oprócz efektów uczenia się dla kwalifikacji odpowiadających trzem poziomom studiów podejmujemy próbę zdefiniowania dla studiów I i II stopnia efektów uczenia się odpowiadających wyróżnionym profilom kształcenia.

poziom kwalifikacji (stopień studiów)	Profil		
	ogólny	praktyczny	badawczy
studia I stopnia	X	X	
studia II stopnia	X	X	X
studia III stopnia			X

Uwagi:

- W odniesieniu do studiów III stopnia, dla których głównym efektem uczenia się jest uzyskanie przez absolwenta kompetencji badawczych wyróżnione profile kształcenia nie zostały zdefiniowane.
- W odniesieniu do profili wyróżnionych, dla studiów I stopnia – praktycznego oraz dla studiów II stopnia praktycznego i badawczego, należy przyjąć możliwość wydłużenia okresu trwania studiów (w porównaniu z okresem trwania studiów o profilu ogólnym).

Informacja o profilu ukończonych studiów powinna się znaleźć na dyplomie ukończenia studiów, będzie to bowiem stanowiło odzwierciedlenie wysiłku włożonego przez absolwenta w uzyskanie szczególnych efektów uczenia się związanych z wyróżnionym profilem oraz potwierdzenie uzyskanych kwalifikacji.

II. Terminologia (słowniczek)

Używane w opisie efektów uczenia się terminy charakterystyczne dla obszaru studiów humanistycznych mają następujące znaczenie (interpretację).

Dyscyplina humanistyczna: obszar odpowiadający tradycyjnie ukształtowanym kierunkom studiów, a w kontekście KRK programom studiów o różnym stopniu szerokości zakresowej (np. historia, filozofia, filologia polska...)

Sfera działalności kulturalnej i/lub edukacyjnej: obszar zastosowania praktycznego wiedzy i umiejętności humanistycznych (np. edytorstwo, dziennikarstwo, bibliotekoznawstwo, archiwistyka...)

Działalność kulturalna: ogół czynności związanych z tworzeniem, upowszechnianiem i ochroną dóbr kultury

Działalność edukacyjna: ogół czynności związanych z przekazywaniem wiedzy oraz kształtowaniem umiejętności i postaw

Wytwory kultury: całość wytworów materialnych i niematerialnych ludzkości utrwalonych społecznie w jej dziejach

Instytucja kultury: organizacja formalna, której funkcjonowanie służy tworzeniu, upowszechnianiu i ochronie dóbr kultury

III. Opis efektów uczenia się

Dylemat „przyrostu” kompetencji

Efekty uczenia się w obszarze kształcenia w zakresie humanistyki dla studiów I, II i III stopnia o profilu ogólnym zostały przedstawione w Tabeli 1. Koloru czerwonego użyto do zaznaczenia tych elementów opisu efektów uczenia się, które wskazują, zgodnie z logiką KRK, na przyrost wiedzy, rozwój umiejętności oraz ugruntowania i kształtowania postaw przy przechodzeniu na wyższy poziom kwalifikacji.

Efekty uczenia się dla studiów wyższego stopnia są „głębsze” (bardziej zaawansowana wiedza i umiejętności), lecz obejmują węższe obszary studiowanej dyscypliny humanistycznej lub pogranicza kilku różnych dyscyplin. W odniesieniu do relacji między studiami I i II stopnia oznacza to, że zakładane efekty uczenia się dla studiów II stopnia obejmują większość (choć niekoniecznie wszystkie) efektów uczenia się dla studiów I stopnia. Zatem, osoby, które ukończyły studia I stopnia o programie mieszczącym się w określonej dyscyplinie humanistycznej i zdecydowały się podjąć studia II stopnia, których program mieści się w innej dyscyplinie (chodzi tu nie tylko o inne dyscypliny humanistyczne, ale też o dyscypliny im pokrewne, np. z dziedziny nauk społecznych) muszą - w celu osiągnięcia efektów uczenia się zakładanych dla studiów II stopnia - uzupełnić „brakujące” efekty uczenia się określone w programie dla studiów I stopnia, pod warunkiem, że uzupełnienie nie przekroczy 30 punktów ECTS.

Zaproponowane rozwiązanie oznacza, iż w celu zapewnienia warunków mobilności pionowej studentów wskazane byłoby rozróżnienie między dyplomami i prowadzącymi do nich programami studiów II stopnia – konsekwentnym, to znaczy uzyskanym przez absolwenta studiów I stopnia tego samego kierunku/programu lub niekonsekwentnym, to znaczy uzyskanym przez absolwenta studiów I stopnia innego kierunku/programu.

Formułowane przez uczelnie szczegółowe efekty uczenia się dla określonego programu studiów II stopnia prowadzących do dyplomu niekonsekwentnego powinny uwzględniać

niezbędne „brakujące” efekty uczenia się zdefiniowane dla „poprzedzającego” programu studiów I stopnia (nie muszą jednak obejmować wszystkich zakładanych efektów kształcenia). Umożliwiłoby to tworzenie niekonsekwentnych programów studiów np. z zakresu dziennikarstwa, bibliotekoznawstwa, translatorstwa, edytorstwa i in. dla absolwentów studiów I stopnia z innych obszarów kształcenia. Szczegółowe rozwiązania w tym zakresie i zależą od decyzji uczelni prowadzących kształcenie.

Efekty uczenia się w kategorii „umiejętności” są opisane z podziałem na 2 grupy:

- umiejętności ogólne – istotne dla kształtowania kompetencji bez względu na obszar kształcenia
- podstawowe umiejętności humanistyczne

Wykorzystanie opisu efektów uczenia się w obszarze kształcenia w zakresie humanistyki

Zdefiniowane w tabeli 1 efekty uczenia się dla obszaru nauk humanistycznych stanowią podstawę definiowania – przez jednostkę prowadzącą studia – szczegółowych efektów uczenia się dla konkretnego programu studiów.

Programy te mogą się mieścić w obrębie tradycyjnych dyscyplin humanistycznych a także obejmować problematykę multi- lub interdyscyplinarną.

Zdefiniowane w tabeli 1 efekty uczenia się dla obszaru nauk humanistycznych mogą być doprecyzowane na poziomie:

- uczelni/jednostki podstawowej uczelni prowadzącej studia
- dyscypliny humanistycznej (np. w wyniku porozumienia jednostek różnych prowadzących programy studiów w obrębie tej dyscypliny)

w celu zapewnienia osiągnięcia szczególnych efektów uczenia się przez wszystkich absolwentów programów studiów mieszczących się w obszarze kształcenia w zakresie humanistyki/mieszczących się w określonej dyscyplinie humanistycznej.

W programach studiów tworzonych przez poszczególne jednostki, szczególnie w programach o charakterze multi- i interdyscyplinarnych mogą występować odstępstwa od efektów uczenia się dla obszaru nauk humanistycznych zdefiniowanych w tabeli 1. Odstępstwa te powinny być wyszczególnione i uzasadnione w opisie programu.

IV. Analiza zgodności z ramami kwalifikacji

W tabeli 2, 3 oraz 4 przedstawiono wyniki analizy służącej weryfikacji przyjętego przez nas założenia (patrz - punkt I), że tworzony opis efektów uczenia się w obszarze kształcenia w zakresie humanistyki powinien być:

- zgodny z ramami kwalifikacji (KRK, EQF)
- zgodny z opisem efektów uczenia się występującym w definicji Europejskich Ram Kwalifikacji dla EOSW

Przeprowadzona analiza prowadzi do wniosku, iż opracowany przez Zespół opis efektów uczenia się dla obszaru kształcenia w zakresie humanistyki jest zgodny deskryptorami efektów uczenia się dla trzech podstawowych stopni edukacji wyższej w Polsce przedstawionymi przez Grupę Roboczą ds. KRK w raporcie *Założenia Krajowych Ram Kwalifikacji dla polskiego szkolnictwa wyższego* (luty 2009, Tabela 2) oraz z opisem efektów uczenia się zawartym w raporcie *Europejskie Ramy Kwalifikacji dla EOSW* (tzw. deskryptorami dublińskimi). Natomiast zaproponowany przez Zespół opis efektów

kształcenia dla studiów I stopnia jest tylko w niektórych punktach zgodny z oczekiwaniami wobec poziomu VI. zdefiniowanymi w *Europejskich Ramach Kwalifikacji dla kształcenia się przez całe życie*. Większość efektów uczenia się dla kształcenia na studiach I stopnia w obszarze humanistyki, opisanych przez Zespół, jest bliższa poziomowi V. *Ram Europejskich*.

V. Profile proponowane dla obszaru kształcenia w zakresie humanistyki

W projekcie *Założeń Krajowych Ram Kwalifikacji dla polskiego szkolnictwa wyższego* (§ 2.5) przyjęto następującą klasyfikację profili dla szkolnictwa wyższego: profil ogólny (podstawowy) (PO) oraz dwa profile wyróżnione: profil badawczy (PB) i profil praktyczny (PP). Zaproponowano także dwa warianty wprowadzenia profili wynikające z ich formalnego usytuowania: nieformalny (półformalny), co oznacza wpisywane informacji o posiadaniu przez absolwenta kwalifikacji o profilu wyróżnionym w suplemencie oraz formalny, oznaczający wpisywane informacji o posiadaniu przez absolwenta kwalifikacji o profilu wyróżnionym na dyplomie.

Profil ogólny (wedle A. Kraśniewskiego) oznacza „podstawowe wymagania dotyczące efektów kształcenia (wiedzy, umiejętności i postaw etycznych) zdefiniowane dla danej dziedziny/kierunku”

Profile wyróżnione mogą się różnić od profilu ogólnego

- szczególnymi efektami uczenia się
- proporcją punktów ECTS przyporządkowanych wiedzy i umiejętnościom w obrębie poszczególnych profili, a także charakterem wiedzy – teoretyczna albo wspomagająca kształtowanie umiejętności praktycznych
- celami uczenia się
- sposobem nabywania wiedzy, umiejętności i postaw oraz ich weryfikacji stosowanymi metodami nauczania i uczenia się
- relacjami z środowiskiem pracy absolwenta danego programu/kierunku
- sposobami walidacji efektów uczenia się, specyfiką prac dyplomowych
- wymaganiami wobec kandydatów i kryteriami rekrutacji.

Oprócz efektów uczenia się dla kwalifikacji odpowiadających trzem poziomom studiów o profilu ogólnym podejmujemy próbę zdefiniowania (dla studiów I i II stopnia) efektów uczenia się odpowiadających wyróżnionym profilom kształcenia – profilowi praktycznemu dla studiów I stopnia oraz profilowi praktycznemu i badawczemu dla studiów II stopnia.

Profil praktyczny (dla studiów I oraz II stopnia) (przeznaczony dla osób, które zamierzają podjąć pracę po ukończeniu studiów, co nie wyklucza możliwości dalszego kształcenia się), w porównaniu z profilem ogólnym, charakteryzuje się:

- przewagą wiedzy wspomagającej działalność praktyczną w wybranej dziedzinie działalności kulturalnej i/lub edukacyjnej
- zwiększonym, w stosunku do profilu ogólnego, udziałem punktów ECTS przypisywanym umiejętnościom praktycznym
- przynajmniej częściowym nabywaniem wiedzy, umiejętności i kształtowania postaw w środowisku pracy typowym dla absolwenta danego kierunku/programu
- przewagą metod aktywizujących (metoda przypadków, metoda sytuacyjna, inscenizacja, gry dydaktyczne), metod programowanych (z użyciem komputera, z użyciem podręcznika programowanego) oraz metod praktycznych (pokaz, ćwiczenia przedmiotowe, ćwiczenia laboratoryjne, metoda projektów, metoda przewodniego tekstu, symulacja) nad metodami podającymi czy eksponującymi

- ścisłymi więziami ze środowiskiem pracy związanym z wybraną dziedziną działalności kulturalnej i/lub edukacyjnej (praktyki, staże, wolontariat)
- przynajmniej częściową walidacją efektów uczenia się w środowisku pracy związanym z wybraną dziedziną działalności kulturalnej i/lub edukacyjnej
- rodzajem prac dyplomowych (projekt – opracowanie przedstawiające plan działań zmierzających do osiągnięcia określonego celu oraz sposoby, narzędzia i warunki ich realizacji). Szczegółowe wymagania dotyczące prac dyplomowych określa uczelnia oferująca program.

Profil badawczy (dla studiów II stopnia) ma charakter elitarny, jest przeznaczony dla osób zamierzających kontynuować kształcenie na studiach III stopnia. W porównaniu z profilem ogólnym charakteryzuje się:

- szczególnymi wymaganiami wobec kandydatów, odnoszącymi się do ich predyspozycji badawczych potwierdzonych wybitnymi wynikami osiąganymi w nauce, aktywnym udziałem w studenckim ruchu naukowym, mobilnością, ew. publikacjami
- przewagą wiedzy teoretycznej i metodologicznej obejmującej studiowaną dyscyplinę humanistyczną
- zwiększonym, w stosunku do profilu ogólnego, udziałem punktów ECTS przypisywanych wiedzy, umiejętnościom badawczym
- przynajmniej częściowym nabywaniem wiedzy, umiejętności i kształtowania postaw w środowisku badawczym związanym ze studiowaną dyscypliną humanistyczną (udział w pracy kół naukowych, obozach naukowych, projektach badawczych)
- przewagą metod problemowych (wykład problemowy, wykład konwersatoryjny), metod aktywizujących (dyskusja, seminarium) nad metodami praktycznymi oraz metodami podającymi
- więziami ze środowiskiem badawczym związanym ze studiowaną dyscypliną humanistyczną (udział w zebraniach naukowych, publicznych obronach prac doktorskich, konferencjach naukowych)
- przynajmniej częściową walidacją efektów uczenia się w środowisku w środowisku badawczym związanym ze studiowaną dyscypliną humanistyczną (wystąpienia na konferencjach i publikacje)
- rodzajem prac dyplomowych (praca pisemna posiadająca cechy oryginalnej publikacji naukowej).

W tabeli 5 przedstawiono opis efektów uczenia się dla studiów I stopnia o profilu praktycznym w zestawieniu efektami uczenia się dla studiów i profilu ogólnym.

W tabeli 6 i 7 przedstawiono opis efektów uczenia się odpowiednio dla studiów II stopnia o profilu praktycznym oraz badawczym w zestawieniu z efektami uczenia się dla studiów o profilu ogólnym. W obu przypadkach kolor czerwony został użyty do wskazania różnic.

Jednostki mogą prowadzić studia I i/lub II stopnia o obu profilach – ogólnym i praktycznym – lub tylko jednym profilem.

Profil badawczy na studiach II stopnia ma charakter elitarny. Programy studiów II stopnia o profilu badawczym mogą być realizowane jako „nakładka” na studia o profilu ogólnym lub jako odrębny program studiów.

Profile wyróżnione powinny mieć charakter formalny, to znaczy informacja o profilu ukończonych studiów powinna się znaleźć na dyplomie ukończenia studiów, będzie to bowiem stanowiło odzwierciedlenie wysiłku włożonego przez absolwenta w uzyskanie

szczególnych efektów uczenia się związanych z danym profilem oraz potwierdzenie uzyskanych kwalifikacji.

VI. Ilościowe wymagania programowe i realizacyjne

Czas trwania studiów

W przypadku studiów stacjonarnych:

studia I stopnia	6 semestrów (180 punktów ECTS)
studia II stopnia	4 semestry (120 punktów ECTS)
studia III stopnia	8 semestrów

Każdy semestr obejmuje co najmniej 15 tygodni zajęć dydaktycznych (bez sesji egzaminacyjnej).

Liczba punktów ECTS przypisanych poszczególnym grupom efektów uczenia się

Szczegółowe przypisanie punktów ECTS poszczególnym przedmiotom/modułom należy do decyzji uczelni oferującej program.

Komentarz: Nie oznacza to jednak całkowitej dowolności w zakresie przyporządkowywania punktów ECTS poszczególnym przedmiotom/modułom. Udział punktów ECTS przypisanych poszczególnym grupom efektów kształcenia (w zakresie wiedzy, umiejętności ogólnych, podstawowych umiejętności humanistycznych) w ogólnej liczbie punktów ECTS dla określonego programu powinien być uzależniony od poziomu studiów oraz ich profilu (ogólny, podstawowy, badawczy).

Forma realizacji zajęć dydaktycznych, liczba godzin zajęć

Łączna liczba godzin dla studiów I stopnia nie powinna być mniejsza niż 1800 godzin, dla studiów II stopnia nie mniejsza niż 800 godzin.

Liczba godzin wykładów i innych zajęć prowadzonych w dużych grupach nie może przekraczać:

- 50% łącznej liczby godzin zajęć prowadzonych na uczelni dla studiów I stopnia
- 40% łącznej liczby godzin zajęć prowadzonych na uczelni dla studiów II stopnia
- 25% łącznej liczby godzin zajęć prowadzonych na uczelni dla studiów III stopnia

Wymagania dotyczące umiejętności porozumiewania się w językach obcych

Studia I stopnia:

język podstawowy dla danego kierunku/programu studiów na poziomie C1

jeden język obcy (preferowany język angielski, o ile nie jest to język podstawowy dla danego kierunku/programu studiów) na poziomie co najmniej B2

Studia II stopnia:

język podstawowy dla danego kierunku/programu studiów na poziomie C2

dwa języki obce – jeden z nich (preferowany język angielski, o ile nie jest to język podstawowy dla danego kierunku/programu studiów) na poziomie co najmniej B2, drugi na poziomie co najmniej A2

Praktyki

Studia I stopnia:

- dla studiów o profilu ogólnym – o wymiarze praktyki decyduje uczelnia oferująca program
- dla studiów o profilu praktycznym – praktyka w wymiarze zależnym od wybranej dziedziny działalności kulturalnej i/lub edukacyjnej, zapewniającym uzyskanie opisanych w efektach uczenia się kompetencji zawodowych

Studia II stopnia:

- dla studiów o profilu ogólnym i badawczym – o wymiarze praktyki decyduje uczelnia oferująca program
- dla studiów o profilu praktycznym – praktyka w wymiarze zależnym od wybranej dziedziny działalności kulturalnej i/lub edukacyjnej, zapewniającym uzyskanie opisanych w efektach uczenia się kompetencji zawodowych

Praca dyplomowa

studia I stopnia	praca licencjacka i/lub ustny/pisemny egzamin licencjacki w wymiarze 10–15 punktów ECTS
studia II stopnia	praca dyplomowa magisterska oraz egzamin magisterski przed komisją egzaminacyjną złożoną z samodzielnych pracowników w wymiarze 20 punktów ECTS
studia III stopnia	rozprawa doktorska

Forma i zakres egzaminu dyplomowego

Egzamin powinien być przeprowadzony w formie umożliwiającej sprawdzenie wiedzy i umiejętności zdobytych w całym okresie studiów.

Wymagania kadrowe

Zespół nie czuje się kompetentny do zajmowania się tym tematem.

VII. Walidacja efektów uczenia się

Metody walidacji efektów uczenia się powinny być dostosowane do zakładanych w określonym programie studiów efektów uczenia się oraz powinny gwarantować potwierdzenie uzyskania efektów przez studenta.

W opracowaniu szczegółowych sposobów walidacji efektów uczenia się przez jednostki oferujące określone programy studiów w obszarze kształcenia w zakresie humanistyki należy uwzględnić:

- wykorzystanie zróżnicowanych metod oceny (kształtujących, podsumowujących, ciągłych)
- wykorzystanie zróżnicowanych technik walidacji (pisemnych, ustnych, obserwacyjnych, praktycznych, mających charakter projektu itp.)
- konieczność walidacji niektórych szczegółowych efektów uczenia się w środowisku pracy typowym dla wybranej dziedziny działalności kulturalnej i/lub edukacyjnej (dla programów o profilu praktycznym)

- konieczność walidacji niektórych szczegółowych efektów uczenia się w środowisku badawczym studiowanej dyscypliny humanistycznej (dla programów o profil badawczym)

Ogólne zasady walidacji efektów uczenia się uzyskanych poza formalnym systemem edukacji powinny być zaproponowane przez Grupę Roboczą ds. KRK.

VIII. Definicja efektów uczenia się dla przykładowych programów studiów

W załącznikach 1 oraz 2 znajdują się odpowiednio przykładowy opis efektów uczenia się dla kształcenia w zakresie filologii polskiej (studia I stopni – profil ogólny), opracowany przez Zespół oraz historii, stanowiący rezultat prac prowadzonych w ramach projektu TUNING.

IX. Problemy do rozważenia w toku dalszych prac

- opracowanie ogólnych zasad walidacji efektów uczenia się w zakresie humanistyki uzyskanych poza systemem kształcenia formalnego
- uzgodnienie sposobów uznawania efektów uczenia się związanych z kształtowaniem postaw
- opracowanie wskazówek dotyczących przypisywania punktów ECTS poszczególnym kategoriom efektów uczenia się w profilu ogólnym oraz w wyróżnionych profilach kształcenia – praktycznym i badawczym.

X. Materiały źródłowe (dotyczące obszaru kształcenia w zakresie humanistyki)

Humanities Curriculum. [Dok. elektr.]. Tryb dostępu: http://www.dodea.edu/foia/iod/pdf/2610_1.pdf [odczyt:31.01.2010]/

Master's degree characteristics. September 2009. Draft for consultation. [Dok. elektr.]. Tryb dostępu: <http://www.qaa.ac.uk/academicinfrastructure/benchmark/masters/MastersDegreeCharConsult2009.pdf> [odczyt: 31.01.2010].

Subject benchmark statements. Honours degree benchmark statements. [Dok. elektr.]. Tryb dostępu: <http://www.qaa.ac.uk/academicinfrastructure/benchmark/honours/default.asp> [odczyt: 29.01.2010].

Tuning Subject Area Findings: History. [Dok. elektr.]. Tryb dostępu: http://tuning.unideusto.org/tuningeu/images/stories/template/Template_History.pdf [odczyt:29.01.2010].

Wykaz tabel i załączników

Tabela 1	Efekty uczenia się dla obszaru kształcenia w zakresie humanistyki studia I stopnia, studia II stopnia i studia III stopnia – profil ogólny (podstawowy)
Tabela 2	Efekty uczenia się dla obszaru kształcenia w zakresie humanistyki studia I stopnia – profil ogólny. Analiza zgodności z ramami kwalifikacji
Tabela 3	Efekty uczenia się dla obszaru kształcenia w zakresie humanistyki studia II stopnia – profil ogólny. Analiza zgodności z ramami kwalifikacji
Tabela 4	Efekty uczenia się dla obszaru kształcenia w zakresie humanistyki studia III stopnia – profil ogólny. Analiza zgodności z ramami kwalifikacji
Tabela 5	Efekty uczenia się dla obszaru kształcenia w zakresie humanistyki studia I stopnia – profil ogólny i profil praktyczny

Tabela 6	Efekty uczenia się dla obszaru kształcenia w zakresie humanistyki studia II stopnia – profil ogólny i profil praktyczny
Tabela 7	Efekty uczenia się dla obszaru kształcenia w zakresie humanistyki studia II stopnia – profil ogólny i profil badawczy
Załącznik 1	Efekty uczenia się dla kształcenia w zakresie filologii polskiej studia I stopnia – profil ogólny
Załącznik 2	Template for Summary of Tuning subject area findings: History

Tabela 1

**Efekty uczenia się dla obszaru kształcenia w zakresie humanistyki
studia I stopnia, studia II stopnia i studia III stopnia – profil ogólny (podstawowy)**

Studia I stopnia	Studia II stopnia	Studia III stopnia
Kwalifikację (dyplom) I stopnia, stopnia przyznaje się studentowi który:	Kwalifikację (dyplom) II stopnia przyznaje się studentowi, który:	Kwalifikację (dyplom) III stopnia przyznaje się studentowi, który:
WIEDZA	WIEDZA	WIEDZA
ma podstawową wiedzę o miejscu i znaczeniu nauk humanistycznych w systemie nauk oraz ich specyficę przedmiotowej i metodologicznej	ma pogłębianą i rozszerzoną wiedzę o specyficę przedmiotowej i metodologicznej nauk humanistycznych, którą jest w stanie rozwijać i twórczo stosować w działalności profesjonalnej	ma zaawansowaną i rozbudowaną, uwzględniającą najnowsze osiągnięcia , wiedzę o specyficę przedmiotowej i metodologicznej nauk humanistycznych, którą jest w stanie rozwijać i twórczo stosować w działalności badawczej
zna elementarną terminologię nauk humanistycznych	zna na poziomie rozszerzonym terminologię nauk humanistycznych	zna na poziomie zaawansowanym terminologię nauk humanistycznych
ma uporządkowaną wiedzę ogólną (obejmującą terminologię, teorie i metodologię) z zakresu studiowanej dyscypliny humanistycznej	ma uporządkowaną, pogłębianą i rozszerzoną wiedzę ogólną (obejmującą terminologię, teorie i metodologię) z zakresu studiowanej dyscypliny humanistycznej	
ma uporządkowaną wiedzę szczegółową w niektórych obszarach studiowanej dyscypliny humanistycznej	ma uporządkowaną pogłębianą, prowadzącą do specjalizacji , wiedzę szczegółową w niektórych obszarach studiowanej dyscypliny humanistycznej	ma zaawansowaną, uwzględniającą najnowsze osiągnięcia nauk humanistycznych , prowadzącą do specjalizacji, wiedzę szczegółową w wybranych obszarach studiowanej dyscypliny
ma elementarną wiedzę o powiązaniach studiowanej dyscypliny z innymi dyscyplinami humanistycznymi	ma pogłębianą i rozszerzoną wiedzę o powiązaniach studiowanej dyscypliny z innymi dyscyplinami humanistycznymi pozwalającą mu na integrowanie perspektyw właściwych dla kilku dyscyplin	ma zaawansowaną, uwzględniającą najnowsze osiągnięcia nauk humanistycznych, wiedzę interdyscyplinarną , będącą wynikiem oryginalnego integrowania perspektyw właściwych dla kilku dyscyplin
ma podstawową wiedzę o głównych kierunkach rozwoju i najważniejszych nowych osiągnięciach w obszarze studiowanej dyscypliny humanistycznej	ma wiedzę szczegółową o współczesnych dokonaniach, ośrodkach i szkołach badawczych obejmującą wybrane obszary studiowanej dyscypliny humanistycznej	ma zaawansowaną i zintegrowaną wiedzę o najnowszych światowych dokonaniach , ośrodkach i szkołach badawczych obejmującą wybrane obszary studiowanej dyscypliny humanistycznej, pozwalającą na samodzielne formułowanie problemów badawczych oraz ich rozwiązywanie
zna i rozumie podstawowe	zna i rozumie rozwinięte	zna na poziomie

metody analizy i interpretacji różnych wytworów kultury właściwe dla wybranych tradycji, teorii lub szkół badawczych w obrębie studiowanej dyscypliny humanistycznej	metody analizy, interpretacji, wartościowania i problematyzowania różnych wytworów kultury właściwe dla wybranych tradycji, teorii lub szkół badawczych w obrębie studiowanej dyscypliny humanistycznej	zaawansowanym i rozumie metody, techniki, szkoły badawcze właściwe dla studiowanej dyscypliny humanistycznej
		ma podstawową wiedzę o prawnych, ekonomicznych i etycznych uwarunkowaniach działalności badawczej i pracy badacza
		zna główne metody oceny publikacji naukowych, projektów badawczych oraz posiada ogólną orientację w zasadach finansowania badań naukowych
ma świadomość kompleksowej natury języka oraz złożoności i historycznej zmienności znaczeń	ma pogłębioną i rozszerzoną wiedzę ogólną o kompleksowej naturze języka i historycznej zmienności znaczeń	tak samo
ma podstawową wiedzę o współczesnym życiu kulturalnym i instytucjach kultury	tak samo	
UMIEJĘTNOŚCI	UMIEJĘTNOŚCI	UMIEJĘTNOŚCI
a) UMIEJĘTNOŚCI OGÓLNE	a) UMIEJĘTNOŚCI OGÓLNE	a) UMIEJĘTNOŚCI OGÓLNE
potrafi porozumiewać się przy użyciu różnych kanałów i technik komunikacyjnych ze specjalistami w zakresie studiowanej dyscypliny humanistycznej w języku rodzimym i obcym	potrafi porozumiewać się przy użyciu różnych kanałów i technik komunikacyjnych ze specjalistami w zakresie studiowanej dyscypliny i innych dyscyplin humanistyki oraz niespecjalistami w języku rodzimym i obcym, a także popularyzować wiedzę o humanistyce oraz wytworach kultury i jej instytucjach	potrafi porozumiewać się przy użyciu różnych kanałów i technik komunikacyjnych ze specjalistami w dziedzinie nauk humanistycznych oraz specjalistami innych dziedzin, w języku rodzimym i językach obcych , a także z szerokimi kręgami społeczeństwa w celu promowania roli nauk humanistycznych w rozwoju nowoczesnego społeczeństwa wiedzy
potrafi wyszukiwać, analizować, oceniać, selekcjonować i użytkować informację przy użyciu różnych źródeł i sposobów	potrafi wyszukiwać, analizować, oceniać, selekcjonować i integrować informację z różnych źródeł oraz formułować na tej podstawie krytyczne sądy	tak samo
posiada elementarne umiejętności badawcze (formułowanie i analiza problemów badawczych ,	posiada pogłębione umiejętności badawcze obejmujące analizę prac innych autorów, syntezę	posiada zaawansowane umiejętności badawcze pozwalające na rozwiązywanie złożonych problemów

dobór metod i narzędzi badawczych, opracowanie i prezentacja wyników) pozwalające na rozwiązywanie typowych zadań/problemów w obrębie studiowanej dyscypliny humanistycznej	różnych idei i poglądów, dobór metod i konstruowanie narzędzi badawczych, opracowanie i prezentację wyników, pozwalające na rozwiązywanie także nietypowych zadań/problemów w obrębie studiowanej dyscypliny humanistycznej	naukowych oraz wniesienie oryginalnego wkładu w rozwój wiedzy i metodologii reprezentowanej dyscypliny humanistycznej poprzez zaplanowanie i przeprowadzenie badań, opracowanie i interpretację ich wyników oraz ich publikację w wydawnictwach recenzowanych
umie samodzielnie zdobywać wiedzę i rozwijać swoje umiejętności badawcze kierując się wskazówkami opiekuna naukowego	umie samodzielnie zdobywać wiedzę i poszerzać swoje umiejętności badawcze oraz podejmować autonomiczne działania zmierzające do rozwijania zdolności i kierowania własną karierą zawodową	posiada rozwinięte umiejętności samodzielnego zdobywania wiedzy i poszerzania własnych kompetencji oraz podejmowania autonomicznych działań zmierzających do rozwoju intelektualnego i kierowania własnym rozwojem naukowym
potrafi pracować w zespole wedle celów i wskazówek formułowanych przez kierownika zespołu	posiada umiejętność pracy w zespole oraz kierowania pracą zespołu, także multidyscyplinarnego i/lub multikulturowego	posiada umiejętność kierowania pracą zespołu naukowego, także multidyscyplinarnego i/lub multikulturowego oraz świadomość odpowiedzialności za działanie własne i innych
		potrafi przy użyciu odpowiednich metod przekazywać wiedzę i kształtować umiejętności różnych grup odbiorców
		potrafi sporządzić wnioski o przyznanie środków na realizację projektu badawczego związanego z wybraną problematyką badawczą
b) PODSTAWOWE UMIEJĘTNOŚCI HUMANISTYCZNE	b) PODSTAWOWE UMIEJĘTNOŚCI HUMANISTYCZNE	b) PODSTAWOWE UMIEJĘTNOŚCI HUMANISTYCZNE
potrafi posługiwać się podstawowymi ujęciami teoretycznymi, paradygmatami badawczymi i pojęciami właściwymi dla studiowanej dyscypliny humanistycznej w typowych sytuacjach profesjonalnych	posiada umiejętność integrowania wiedzy z różnych dyscyplin humanistycznych oraz jej zastosowania w nietypowych sytuacjach profesjonalnych	posiada umiejętność integrowania najnowszej wiedzy z różnych dyscyplin humanistycznych oraz jej zastosowania w działalności badawczej
potrafi rozpoznać różne rodzaje tekstów i wytworów kultury materialnej z zakresu studiowanej dyscypliny	potrafi przeprowadzić krytyczną analizę i interpretację różnych rodzajów tekstów i wytworów kultury	

humanistycznej oraz przeprowadzić ich krytyczną analizę i interpretację z zastosowaniem typowych metod, w celu określenia ich znaczeń, oddziaływania społecznego, miejsca w procesie historyczno-kulturowym	materialnej stosując oryginalne podejścia, uwzględniające nowe osiągnięcia humanistyki , w celu określenia ich znaczeń, oddziaływania społecznego, miejsca w procesie historyczno-kulturowym	
umie formułować i wyrażać własne poglądy i idee w ważnych sprawach społecznych i światopoglądowych	umie formułować i wyrażać własne poglądy i idee w ważnych sprawach społecznych i światopoglądowych, wykazując się niezależnością myślenia	posiada umiejętność formułowania i uzasadniania sądów o najnowszych dokonaniach naukowych i dydaktycznych w wybranym obszarze nauk humanistycznych
posiada umiejętność tworzenia typowych prac pisemnych oraz przygotowania wystąpień ustnych, w języku polskim oraz języku uznawanym za podstawowy dla reprezentowanej dyscypliny humanistycznej, dotyczących zagadnień szczegółowych w zakresie studiowanej dyscypliny humanistycznej, z wykorzystaniem podstawowych ujęć teoretycznych i różnych źródeł	posiada rozbudowaną umiejętność tworzenia różnych typów prac pisemnych oraz przygotowania wystąpień ustnych, w języku polskim oraz języku uznawanym za podstawowy dla reprezentowanej dyscypliny humanistycznej, w zakresie studiowanej dyscypliny lub w obszarze leżącym na pograniczu różnych dyscyplin	posiada zaawansowane umiejętności dokumentowania wyników prac badawczych i tworzenia różnych typów publikacji naukowych w reprezentowanym obszarze badawczym, w języku polskim oraz języku uznawanym za podstawowy dla reprezentowanej dyscypliny humanistycznej
	posiada umiejętność formułowania opinii krytycznych o wytworach kultury na podstawie wiedzy naukowej i doświadczenia oraz umiejętność prezentacji tekstów krytycznych w różnych formach i w różnych mediach	posiada umiejętność formułowania oryginalnych opinii krytycznych o wytworach kultury w oparciu o wiedzę naukową i doświadczenie oraz umiejętność prezentacji tekstów krytycznych w różnych formach i w różnych mediach
posiada umiejętność argumentowania z wykorzystaniem poglądów innych autorów oraz formułowania wniosków	posiada umiejętność argumentowania z wykorzystaniem własnych poglądów oraz poglądów innych autorów, formułowania wniosków oraz tworzenia syntetycznych podsumowań	posiada umiejętność argumentowania, formułowania własnych oryginalnych poglądów , formułowania wniosków oraz tworzenia syntez problemowych
INNE KOMPETENCJE (POSTAWY)	INNE KOMPETENCJE (POSTAWY)	INNE KOMPETENCJE (POSTAWY)
ma świadomość poziomu swojej wiedzy i umiejętności, rozumie potrzebę ciągłego kształcenia się i rozwoju kulturalnego	tak samo	ma świadomość poziomu własnych koncepcji badawczych, ich oryginalności, możliwości realizacji projektu badawczego, poziomu twórczości i istotności wkładu

			w rozwój reprezentowanej dyscypliny humanistycznej
wykazuje aktywność w samodzielnym podejmowaniu działań profesjonalnych	wykazuje aktywność w samodzielnym podejmowaniu działań profesjonalnych, ich planowaniu i organizacji, także kierując ich przebiegiem	wykazuje kreatywność w poszukiwaniu nowych obszarów badań i kierowaniu ich przebiegiem oraz aktywnie uczestniczy w komunikacji naukowej	
ma świadomość wagi refleksji na tematy etyczne związane z własną pracą, odpowiedzialnością przed współpracownikami i innymi członkami społeczeństwa oraz konieczności przestrzegania zasad kodeksu etycznego	dostrzega i formułuje problemy etyczne związane z własną pracą, odpowiedzialnością przed współpracownikami i innymi członkami społeczeństwa oraz wykazuje aktywność w ich rozwiązywaniu	ma świadomość przynależności do wspólnoty naukowej, konieczności kierowania się wyznaczonymi przez nią zasadami etycznymi oraz odpowiedzialności za jej rozwój i znaczenie dla kształtowania się nowoczesnego społeczeństwa wiedzy	
docenia tradycję i dziedzictwo kulturowe ludzkości i ma świadomość odpowiedzialności za zachowanie dziedzictwa kulturowego regionu, kraju, Europy	docenia tradycję i dziedzictwo kulturowe ludzkości oraz aktywnie uczestniczy w działaniach na rzecz zachowania dziedzictwa kulturowego regionu, kraju, Europy	docenia tradycję i dziedzictwo kulturowe ludzkości oraz inicjuje i kieruje działaniami na rzecz zachowania dziedzictwa kulturowego regionu, kraju, Europy	
uczestniczy w życiu kulturalnym korzystając z różnych mediów i różnych jego form	systematycznie uczestniczy w życiu kulturalnym, interesuje się aktualnymi wydarzeniami kulturalnymi, nowatorskimi formami wyrazu artystycznego, nowymi zjawiskami w sztuce	jest inicjatorem i kreatorem wydarzeń kulturalnych	
świadomie kształtuje i pielęgnuje własne upodobania kulturalne	tak samo		
ma świadomość znaczenia nauk humanistycznych dla utrzymania i rozwoju więzi społecznej na różnych poziomach	ma pogłębioną świadomość znaczenia nauk humanistycznych dla utrzymania i rozwoju więzi społecznej na różnych poziomach	inicjuje i kieruje działaniami na rzecz wykorzystania osiągnięć nauk humanistycznych do rozwoju więzi społecznej na różnych poziomach	

Tabela 2

**Efekty uczenia się dla obszaru kształcenia w zakresie humanistyki
studia I stopnia – profil ogólny
Analiza zgodności z ramami kwalifikacji**

Oznaczenia:

- w kolumnie KRK: WI.#, UI.# i PI.# oznaczają efekty w zakresie wiedzy (W), umiejętności (U) i postaw (P), opisane w tab. II w dokumencie „Założenia Krajowych Ram Kwalifikacji dla polskiego szkolnictwa wyższego” (luty 2009), przy czym # jest kolejną pozycją w danej kategorii efektów w ww. tabeli
- w kolumnie QF_LLL: W#, U#, K# odpowiadają kategoriom efektów uczenia się (Wiedza, Umiejętności, Kompetencje, przy czym # określa poziom kwalifikacji 5., 6., 7. lub 8.) zdefiniowanym w dokumencie Parlamentu Europejskiego, opisującym Europejskie Ramy Kwalifikacji dla uczenia się przez całe życie. Liczba umieszczona po kropce oznacza numer pozycji w obrębie określonej kategorii efektów uczenia się (jeśli w opisie efektów uczenia się w danej kategorii na danym poziomie jest więcej niż jedna pozycja)
- w kolumnie QF_EHEA: I.# oznacza pozycję na liście efektów uczenia się w dokumencie definiującym Europejskie Ramy Kwalifikacji, dla Procesu Bolońskiego (w Deskryptorach Dublińskich) dla I cyklu, przy czym # jest kolejną pozycją w danej kategorii efektów

	efekty generyczne		
	KRK (II_2009)	QF_LLL	QF_EHEA (Dublin)
WIEDZA			
ma podstawową wiedzę o miejscu i znaczeniu nauk humanistycznych w systemie nauk oraz ich specyfice przedmiotowej i metodologicznej	WI.1	W5	I.1
zna elementarną terminologię nauk humanistycznych	WI.1	W5	I.1
ma uporządkowaną wiedzę ogólną (obejmującą terminologię, teorie i metodologię) z zakresu studiowanej dyscypliny humanistycznej	WI.1	W6	I.1
ma uporządkowaną wiedzę szczegółową w niektórych obszarach studiowanej dyscypliny humanistycznej	WI.2	W6	I.1
ma elementarną wiedzę o powiązaniach studiowanej dyscypliny z innymi dyscyplinami humanistycznymi	WI.2	W6	I.1
ma podstawową wiedzę o głównych kierunkach rozwoju i najważniejszych nowych osiągnięciach w obszarze studiowanej dyscypliny humanistycznej	WI.2	W6	I.1
zna i rozumie podstawowe metody analizy i interpretacji różnych wytworów kultury właściwe dla wybranych tradycji, teorii lub szkół badawczych w obrębie studiowanej dyscypliny humanistycznej	WI.3, WI.4	W6	I.1
ma świadomość kompleksowej natury języka oraz złożoności i historycznej zmienności znaczeń	WI.1	W6	I.1
ma podstawową wiedzę o współczesnym życiu kulturalnym i instytucjach kultury	WI.1	W5	I.1
UMIEJĘTNOŚCI			
a) UMIEJĘTNOŚCI OGÓLNE			
potrafi porozumiewać się przy użyciu różnych kanałów i technik komunikacyjnych ze specjalistami w zakresie studiowanej dyscypliny humanistycznej w języku rodzimym i obcym	UI.5	U5	I.4
potrafi wyszukiwać, analizować, oceniać, selekcjonować i użytkować informację przy użyciu różnych źródeł i sposobów	UI.2, UI.4	U5	I.3, I.4

posiada elementarne umiejętności badawcze (formułowanie i analiza problemów badawczych, dobór metod i narzędzi badawczych, opracowanie i prezentacja wyników) pozwalające na rozwiązywanie typowych zadań/problemów w obrębie studiowanej dyscypliny humanistycznej	UI.2, UI.3	U5	I.2, I.4
umie samodzielnie zdobywać wiedzę i rozwijać swoje umiejętności badawcze kierując się wskazówkami opiekuna naukowego	UI.6	K5.2	I.5
potrafi pracować w zespole wedle celów i wskazówek formułowanych przez kierownika zespołu	PI.3	K5.2	(I.2)
b) PODSTAWOWE UMIEJĘTNOŚCI HUMANISTYCZNE			
potrafi posługiwać się podstawowymi ujęciami teoretycznymi, paradygmatami badawczymi i pojęciami właściwymi dla studiowanej dyscypliny humanistycznej w typowych sytuacjach profesjonalnych	UI.1	U5	I.2
potrafi rozpoznać różne rodzaje tekstów i wytworów kultury materialnej z zakresu studiowanej dyscypliny humanistycznej oraz przeprowadzić ich krytyczną analizę i interpretację z zastosowaniem typowych metod, w celu określenia ich znaczeń, oddziaływania społecznego, miejsca w procesie historyczno-kulturowym	UI.2	U5	I.2
umie formułować i wyrażać własne poglądy i idee w ważnych sprawach społecznych i światopoglądowych	UI.4	U5	I.2, I.3
posiada umiejętność tworzenia typowych prac pisemnych oraz przygotowania wystąpień ustnych, w języku polskim oraz języku uznawanym za podstawowy dla reprezentowanej dyscypliny humanistycznej, dotyczących zagadnień szczegółowych w zakresie studiowanej dyscypliny humanistycznej, z wykorzystaniem podstawowych ujęć teoretycznych i różnych źródeł	UI.3	U5	I.2, I.4
posiada umiejętność argumentowania z wykorzystaniem poglądów innych autorów oraz formułowania wniosków	UI.4	K5.2	I.2, I.3, I.4
INNE KOMPETENCJE (POSTAWY)			
ma świadomość poziomu swojej wiedzy i umiejętności, rozumie potrzebę ciągłego dokształcania się i rozwoju kulturalnego	UI.6	K5.1	I.5
wykazuje aktywność w samodzielnym podejmowaniu działań profesjonalnych	PI.1	K5.1	I.5
ma świadomość wagi refleksji na tematy etyczne związane z własną pracą, odpowiedzialnością przed współpracownikami i innymi członkami społeczeństwa oraz konieczności przestrzegania zasad kodeksu etycznego	PI.2	K5.1	I.3
docenia tradycję i dziedzictwo kulturowe ludzkości i ma świadomość odpowiedzialności za zachowanie dziedzictwa kulturowego regionu, kraju, Europy	PI.1	K5.1	I.2
uczestniczy w życiu kulturalnym korzystając z różnych mediów i różnych jego form	PI.1	K5.1	I.5
świadomie kształtuje i pielęgnuje własne upodobania kulturalne	PI.1, PI.4	K5.2	I.5
ma świadomość znaczenia nauk humanistycznych dla utrzymania i rozwoju więzi społecznej na różnych poziomach	PI.4	K5.2	I.2, I.4

Tabela 3

**Efekty uczenia się dla obszaru kształcenia w zakresie humanistyki
studia II stopnia – profil ogólny
Analiza zgodności z ramami kwalifikacji**

Oznaczenia:

- w kolumnie KRK: WII.#, UII.# i PII.# oznaczają efekty w zakresie wiedzy (W), umiejętności (U) i postaw (P), opisane w tab. II w dokumencie „Założenia Krajowych Ram Kwalifikacji dla polskiego szkolnictwa wyższego” (luty 2009), przy czym # jest kolejną pozycją w danej kategorii efektów w ww. tabeli
- w kolumnie QF_LLL: W#, U#, K# odpowiadają kategoriom efektów uczenia się (Wiedza, Umiejętności, Kompetencje, przy czym # określa poziom kwalifikacji 5., 6., 7. lub 8.) zdefiniowanym w dokumencie Parlamentu Europejskiego, opisującym Europejskie Ramy Kwalifikacji dla uczenia się przez całe życie. Liczba umieszczona po kropce oznacza numer pozycji w obrębie określonej kategorii efektów uczenia się (jeśli w opisie efektów uczenia się w danej kategorii na danym poziomie jest więcej niż jedna pozycja)
- w kolumnie QF_EHEA: II.# oznacza pozycję na liście efektów uczenia się w dokumencie definiującym Europejskie Ramy Kwalifikacji, dla Procesu Bolońskiego (w Deskryptorach Dublińskich) dla II cyklu, przy czym # jest kolejną pozycją w danej kategorii efektów

	efekty generyczne		
	KRK (II_2009)	QF_LLL	QF_EHEA (Dublin)
WIEDZA			
ma pogłębiającą i rozszerzoną wiedzę o specyfice przedmiotowej i metodologicznej nauk humanistycznych, którą jest w stanie rozwijać i twórczo stosować w działalności profesjonalnej	WII.1	W7.2	II.1
zna na poziomie rozszerzonym terminologię nauk humanistycznych	WII.1	W7.2	II.1
ma uporządkowaną, pogłębiającą i rozszerzoną wiedzę ogólną (obejmującą terminologię, teorie i metodologię) z zakresu studiowanej dyscypliny humanistycznej	WII.1	W7.2	II.1
ma uporządkowaną pogłębiającą, prowadzącą do specjalizacji , wiedzę szczegółową w niektórych obszarach studiowanej dyscypliny humanistycznej	WII.2	W7.1	II.1
ma pogłębiającą i rozszerzoną wiedzę o powiązaniach studiowanej dyscypliny z innymi dyscyplinami humanistycznymi pozwalającą mu na integrowanie perspektyw właściwych dla kilku dyscyplin	WII.2	W7.2	II.1
ma wiedzę szczegółową o współczesnych dokonaniach, ośrodkach i szkołach badawczych obejmującą wybrane obszary studiowanej dyscypliny humanistycznej	WII.4	W7.1	II.1
zna i rozumie rozwinięte metody analizy, interpretacji, wartościowania i problematyzowania różnych wytworów kultury właściwe dla wybranych tradycji, teorii lub szkół badawczych w obrębie studiowanej dyscypliny humanistycznej	WII.3, WI.4	W7.1	II.1
ma pogłębiającą i rozszerzoną wiedzę ogólną o kompleksowej naturze języka i historycznej zmienności znaczeń	WII.1	W7.2	II.1
ma podstawową wiedzę o współczesnym życiu kulturalnym i instytucjach kultury	WII.1	W5	II.1
UMIEJĘTNOŚCI			
a) UMIEJĘTNOŚCI OGÓLNE			
potrafi porozumiewać się przy użyciu różnych kanałów i technik komunikacyjnych ze specjalistami w zakresie studiowanej	UII.5	K7.1	II.4

dyscypliny i innych dyscyplin humanistyki oraz niespecjalistami w języku rodzimym i obcym, a także popularyzować wiedzę o humanistyce oraz wytworach kultury i jej instytucjach			
potrafi wyszukiwać, analizować, oceniać, selekcjonować i integrować informację z różnych źródeł oraz formułować na tej podstawie krytyczne sądy	UII.2, UII.4	U7	II.3, II.4
posiada pogłębione umiejętności badawcze obejmujące analizę prac innych autorów, syntezę różnych idei i poglądów, dobór metod i konstruowanie narzędzi badawczych, opracowanie i prezentację wyników, pozwalające na rozwiązywanie także nietypowych zadań/problemów w obrębie studiowanej dyscypliny humanistycznej	UII.2, UII.3	U7	II.2, II.4
umie samodzielnie zdobywać wiedzę i poszerzać swoje umiejętności badawcze oraz podejmować autonomiczne działania zmierzające do rozwijania zdolności i kierowania własną karierą zawodową	UII.6	K7.1	II.5
posiada umiejętność pracy w zespole oraz kierowania pracą zespołu, także multidyscyplinarnego i/lub multikulturowego	PII.3	K7.2	(II.2)
b) PODSTAWOWE UMIEJĘTNOŚCI HUMANISTYCZNE			
posiada umiejętność integrowania wiedzy z różnych dyscyplin humanistycznych oraz jej zastosowania w nietypowych sytuacjach profesjonalnych	UII.1	U7	II.2
potrafi przeprowadzić krytyczną analizę i interpretację różnych rodzajów tekstów i wytworów kultury materialnej stosując oryginalne podejścia, uwzględniające nowe osiągnięcia humanistyki, w celu określenia ich znaczeń, oddziaływania społecznego, miejsca w procesie historyczno-kulturowym	UII.2, UII.4	U7	II.2
umie formułować i wyrażać własne poglądy i idee w ważnych sprawach społecznych i światopoglądowych, wykazując się niezależnością myślenia	PII.4	U7	II.2, II.3
posiada rozbudowaną umiejętność tworzenia różnych typów prac pisemnych oraz przygotowania wystąpień ustnych, w języku polskim oraz języku uznawanym za podstawowy dla reprezentowanej dyscypliny humanistycznej, w zakresie studiowanej dyscypliny lub w obszarze leżącym na pograniczu różnych dyscyplin	UII.2, UII.3	U7	II.2, II.4
posiada umiejętność formułowania opinii krytycznych o wytworach kultury na podstawie wiedzy naukowej i doświadczenia oraz umiejętność prezentacji tekstów krytycznych w różnych formach i w różnych mediach	UII.5, PII.4	U7	II.2, II.3, II.4
posiada umiejętność argumentowania z wykorzystaniem własnych poglądów oraz poglądów innych autorów, formułowania wniosków oraz tworzenia syntetycznych podsumowań	UII.4	U7	II.3
INNE KOMPETENCJE (POSTAWY)			
ma świadomość poziomu swojej wiedzy i umiejętności, rozumie potrzebę ciągłego dokształcania się i rozwoju kulturalnego	UII.6	(K7.2)	II.5
wykazuje aktywność w samodzielnym podejmowaniu działań profesjonalnych, ich planowaniu i organizacji, także kierując ich przebiegiem	PII.1	K7.2	II.5
dostrzega i formułuje problemy etyczne związane z własną pracą, odpowiedzialnością przed współpracownikami i innymi członkami społeczeństwa oraz wykazuje aktywność w ich rozwiązywaniu	PII.2	K7.2	II.3
docenia tradycję i dziedzictwo kulturowe ludzkości oraz aktywnie uczestniczy w działaniach na rzecz zachowania dziedzictwa	PII.1, PII.3	K7.1	II.2

kulturowego regionu, kraju, Europy			
systematycznie uczestniczy w życiu kulturalnym, interesuje się aktualnymi wydarzeniami kulturalnymi, nowatorskimi formami wyrazu artystycznego, nowymi zjawiskami w sztuce	PII.1	(K7.1)	II.5
świadomie kształtuje i pielęgnuje własne upodobania kulturalne	PII.1, PII.4	(K7.1)	II.5
ma pogłębioną świadomość znaczenia nauk humanistycznych dla utrzymania i rozwoju więzi społecznej na różnych poziomach	PII.4	(K7.2)	II.2, I.4

Tabela 4

**Efekty uczenia się dla obszaru kształcenia w zakresie humanistyki
studia III stopnia – profil ogólny
Analiza zgodności z ramami kwalifikacji**

Oznaczenia:

- w kolumnie KRK: WIII.#, UIII.# i PIII.# oznaczają efekty w zakresie wiedzy (W), umiejętności (U) i postaw (P), opisane w tab. II w dokumencie „Założenia Krajowych Ram Kwalifikacji dla polskiego szkolnictwa wyższego” (luty 2009), przy czym # jest kolejną pozycją w danej kategorii efektów w ww. tabeli
- w kolumnie QF_LLL: W#, U#, K# odpowiadają kategoriom efektów uczenia się (Wiedza, Umiejętności, Kompetencje, przy czym # określa poziom kwalifikacji 5., 6., 7. lub 8.) zdefiniowanym w dokumencie Parlamentu Europejskiego, opisującym Europejskie Ramy Kwalifikacji dla uczenia się przez całe życie. Liczba umieszczona po kropce oznacza numer pozycji w obrębie określonej kategorii efektów uczenia się (jeśli w opisie efektów uczenia się w danej kategorii na danym poziomie jest więcej niż jedna pozycja)
- w kolumnie QF_EHEA: III.# oznacza pozycję na liście efektów uczenia się w dokumencie definiującym Europejskie Ramy Kwalifikacji, dla Procesu Bolońskiego (w Deskryptorach Dublińskich) dla III cyklu, przy czym # jest kolejną pozycją w danej kategorii efektów

	efekty generyczne		
	KRK (II_2009)	QF_LLL	QF_EHEA (Dublin)
WIEDZA			
ma zaawansowaną i rozbudowaną, uwzględniającą najnowsze osiągnięcia , wiedzę o specyfice przedmiotowej i metodologicznej nauk humanistycznych, którą jest w stanie rozwijać i twórczo stosować w działalności badawczej	WIII.1	W8	III.1
zna na poziomie zaawansowanym terminologię nauk humanistycznych	WIII.1	W8	III.1
ma zaawansowaną, uwzględniającą najnowsze osiągnięcia nauk humanistycznych , prowadzącą do specjalizacji, wiedzę szczegółową w wybranych obszarach studiowanej dyscypliny	WIII.2	W8	III.1
ma zaawansowaną, uwzględniającą najnowsze osiągnięcia nauk humanistycznych, wiedzę interdyscyplinarną , będącą wynikiem oryginalnego integrowania perspektyw właściwych dla kilku dyscyplin	WIII.2	W8	III.1
ma zaawansowaną i zintegrowaną wiedzę o najnowszych światowych dokonaniach , ośrodkach i szkołach badawczych obejmującą wybrane obszary studiowanej dyscypliny humanistycznej, pozwalającą na samodzielne formułowanie problemów badawczych oraz ich rozwiązywanie	WIII.2	W8	III.1
zna na poziomie zaawansowanym i rozumie metody, techniki, szkoły badawcze właściwe dla studiowanej dyscypliny humanistycznej	WIII.3	W8	III.1
ma podstawową wiedzę o prawnych, ekonomicznych i etycznych uwarunkowaniach działalności badawczej i pracy badacza			
zna główne metody oceny publikacji naukowych, projektów badawczych oraz posiada ogólną orientację w zasadach finansowania badań naukowych	WIII.4		
ma pogłębioną i rozszerzoną wiedzę ogólną o kompleksowej naturze języka i historycznej zmienności znaczeń	WIII.1	W8	III.1
UMIEJĘTNOŚCI			
a) UMIEJĘTNOŚCI OGÓLNE			

potrafi porozumiewać się przy użyciu różnych kanałów i technik komunikacyjnych ze specjalistami w dziedzinie nauk humanistycznych oraz specjalistami innych dziedzin, w języku rodzimym i językach obcych , a także z szerokimi kręgami społeczeństwa w celu promowania roli nauk humanistycznych w rozwoju nowoczesnego społeczeństwa wiedzy	UIII.5	K8	III.5
potrafi wyszukiwać, analizować, oceniać, selekcjonować i integrować informację z różnych źródeł oraz formułować na tej podstawie krytyczne sądy	UIII.2	U8	III.2
posiada zaawansowane umiejętności badawcze pozwalające na rozwiązywanie złożonych problemów naukowych oraz wniesienie oryginalnego wkładu w rozwój wiedzy i metodologii reprezentowanej dyscypliny humanistycznej poprzez zaplanowanie i przeprowadzenie badań, opracowanie i interpretację ich wyników oraz ich publikację w wydawnictwach recenzowanych	UIII.1, UIII.2, UIII.3, UIII.4	U8	III.2, III.3, III.4, III.6
posiada rozwinięte umiejętności samodzielnego zdobywania wiedzy i poszerzania własnych kompetencji oraz podejmowania autonomicznych działań zmierzących do rozwoju intelektualnego i kierowania własnym rozwojem naukowym	UIII.6	U8	II.5
posiada umiejętność kierowania pracą zespołu naukowego, także multidyscyplinarnego i/lub multikulturowego oraz świadomość odpowiedzialności za działanie własne i innych	PIII.2	K8	
potrafi przy użyciu odpowiednich metod przekazywać wiedzę i kształtować umiejętności różnych grup odbiorców	(UIII.5)	K8	III.5
potrafi sporządzić wniosek o przyznanie środków na realizację projektu badawczego związanego z wybraną problematyką badawczą	UIII.3		
b) PODSTAWOWE UMIEJĘTNOŚCI HUMANISTYCZNE			
posiada umiejętność integrowania najnowszej wiedzy z różnych dyscyplin humanistycznych oraz jej zastosowania w działalności badawczej	UIII.1	U8	III.4
posiada umiejętność formułowania i uzasadniania sądów o najnowszych dokonaniach naukowych i dydaktycznych w wybranym obszarze nauk humanistycznych	UIII.2	U8	III.4
posiada zaawansowane umiejętności dokumentowania wyników prac badawczych i tworzenia różnych typów publikacji naukowych w reprezentowanym obszarze badawczym, w języku polskim oraz języku uznawanym za podstawowy dla reprezentowanej dyscypliny humanistycznej	UIII.3, UIII.5	U78	III.5
posiada umiejętność formułowania oryginalnych opinii krytycznych o wytworach kultury w oparciu o wiedzę naukową i doświadczenie oraz umiejętność prezentacji tekstów krytycznych w różnych formach i w różnych mediach	UIII.3	K8	III.4
posiada umiejętność argumentowania, formułowania własnych oryginalnych poglądów , formułowania wniosków oraz tworzenia syntez problemowych	UIII.3, UIII.4	K8	III.2, III.3, III.4
INNE KOMPETENCJE (POSTAWY)			
ma świadomość poziomu własnych koncepcji badawczych, ich oryginalności, możliwości realizacji projektu badawczego, poziomu twórczości i istotności wkładu w rozwój reprezentowanej dyscypliny humanistycznej	PIII.3	K8	III.6
wykazuje kreatywność w poszukiwaniu nowych obszarów badań i kierowaniu ich przebiegiem oraz aktywnie uczestniczy w	PIII.1	K8	III.6

komunikacji naukowej			
ma świadomość przynależności do wspólnoty naukowej, konieczności kierowania się wyznaczonymi przez nią zasadami etycznymi oraz odpowiedzialności za jej rozwój i znaczenie dla kształtowania się nowoczesnego społeczeństwa wiedzy	PIII.2	K8	III.6
docenia tradycję i dziedzictwo kulturowe ludzkości oraz inicjuje i kieruje działaniami na rzecz zachowania dziedzictwa kulturowego regionu, kraju, Europy	PIII.1, PIII.4	K8	III.6
jest inicjatorem i kreatorem wydarzeń kulturalnych	PIII.1	K8	III.6
inicjuje i kieruje działaniami na rzecz wykorzystania osiągnięć nauk humanistycznych do rozwoju więzi społecznej na różnych poziomach	PIII.4	K8	III.6

Tabela 5

**Efekty uczenia się dla obszaru kształcenia w zakresie humanistyki
studia I stopnia – profil ogólny i profil praktyczny**

Profil ogólny	Profil praktyczny
Kwalifikację (dyplom) I stopnia, stopnia przyznaje się studentowi który:	Kwalifikację (dyplom) I stopnia przyznaje się studentowi, który:
WIEDZA	WIEDZA
ma podstawową wiedzę o miejscu i znaczeniu nauk humanistycznych w systemie nauk oraz ich specyfice przedmiotowej i metodologicznej	tak samo
zna elementarną terminologię nauk humanistycznych	tak samo
ma uporządkowaną wiedzę ogólną (obejmującą terminologię, teorie i metodologię) z zakresu studiowanej dyscypliny humanistycznej	ma uporządkowaną wiedzę ogólną z zakresu studiowanej dyscypliny humanistycznej ukierunkowaną na zastosowania praktyczne w wybranej sferze działalności kulturalnej i/lub edukacyjnej
ma uporządkowaną wiedzę szczegółową w niektórych obszarach studiowanej dyscypliny humanistycznej	ma uporządkowaną wiedzę szczegółową obejmującą niektóre obszary studiowanej dyscypliny humanistycznej ukierunkowaną na zastosowania praktyczne w wybranej sferze działalności kulturalnej i/lub edukacyjnej
	ma podstawową wiedzę o budowie i funkcjach systemu kultury i/lub edukacji
	ma szczegółową wiedzę o celach, organizacji i funkcjonowaniu instytucji związanych z wybraną sferą działalności kulturalnej i/lub edukacyjnej
	ma podstawową wiedzę o prawnych i ekonomicznych uwarunkowaniach funkcjonowania instytucji związanych z wybraną sferą działalności kulturalnej i/lub edukacyjnej
	ma podstawową wiedzę o metodyce wykonywania typowych zadań, normach, procedurach i dobrych praktykach stosowanych w instytucjach związanych z wybraną sferą działalności kulturalnej i/lub edukacyjnej
	ma podstawową wiedzę o odbiorcach usług kulturalnych i/lub edukacyjnych
	ma elementarną wiedzę o bezpieczeństwie i higienie pracy w instytucjach związanych z wybraną sferą działalności kulturalnej i/lub edukacyjnej
ma elementarną wiedzę o powiązaniach studiowanej dyscypliny z innymi dyscyplinami humanistycznymi	tak samo
ma podstawową wiedzę o głównych kierunkach rozwoju i najważniejszych nowych osiągnięciach w obszarze studiowanej dyscypliny humanistycznej	tak samo
zna i rozumie podstawowe metody analizy i interpretacji różnych wytworów kultury	tak samo

właściwe dla wybranych tradycji, teorii lub szkół badawczych w obrębie studiowanej dyscypliny humanistycznej	
ma świadomość kompleksowej natury języka oraz złożoności i historycznej zmienności znaczeń	tak samo
ma podstawową wiedzę o współczesnym życiu kulturalnym i instytucjach kultury	
UMIEJĘTNOŚCI	UMIEJĘTNOŚCI
a) UMIEJĘTNOŚCI OGÓLNE	a) UMIEJĘTNOŚCI OGÓLNE
potrafi porozumiewać się przy użyciu różnych kanałów i technik komunikacyjnych ze specjalistami w zakresie studiowanej dyscypliny humanistycznej w języku rodzimym i obcym	potrafi porozumiewać się przy użyciu różnych kanałów i technik komunikacyjnych ze specjalistami w wybranej sferze działalności kulturalnej i/lub edukacyjnej w języku rodzimym i obcym
potrafi wyszukiwać, analizować, oceniać, selekcjonować i użytkować informację przy użyciu różnych źródeł i sposobów	tak samo
posiada elementarne umiejętności badawcze (formułowanie i analiza problemów badawczych, dobór metod i narzędzi badawczych, opracowanie i prezentacja wyników) pozwalające na rozwiązywanie typowych zadań/problemów w obrębie studiowanej dyscypliny humanistycznej	tak samo
	posiada elementarne umiejętności organizacyjne pozwalające na planowanie i realizację typowych zadań związanych z wybraną sferą działalności kulturalnej i/lub edukacyjnej
	potrafi sporządzić wniosek o przyznanie środków na realizację projektu profesjonalnego związanego z wybraną sferą działalności kulturalnej i/lub edukacyjnej
umie samodzielnie zdobywać wiedzę i rozwijać swoje umiejętności badawcze kierując się wskazówkami opiekuna naukowego	tak samo
	umie samodzielnie zdobywać wiedzę i rozwijać umiejętności profesjonalne związane z wybraną sferą działalności kulturalnej i/lub edukacyjnej
potrafi pracować w zespole wedle celów i wskazówek formułowanych przez kierownika zespołu	tak samo
b) PODSTAWOWE UMIEJĘTNOŚCI HUMANISTYCZNE	b) PODSTAWOWE UMIEJĘTNOŚCI HUMANISTYCZNE
potrafi posługiwać się podstawowymi ujęciami teoretycznymi, paradygmatami badawczymi i pojęciami właściwymi dla studiowanej dyscypliny humanistycznej w typowych sytuacjach profesjonalnych	tak samo
potrafi rozpoznać różne rodzaje tekstów i wytworów kultury materialnej z zakresu	tak samo

studiowanej dyscypliny humanistycznej oraz przeprowadzić ich krytyczną analizę i interpretację z zastosowaniem typowych metod, w celu określenia ich znaczeń, oddziaływania społecznego, miejsca w procesie historyczno-kulturowym	
	potrafi ocenić przydatność typowych metod, procedur, dobrych praktyk do realizacji zadań związanych z wybraną sferą działalności kulturalnej i/lub edukacyjnej oraz wybrać i zastosować właściwy sposób postępowania
umie formułować i wyrażać własne poglądy i idee w ważnych sprawach społecznych i światopoglądowych	tak samo
posiada umiejętność tworzenia typowych prac pisemnych oraz przygotowania wystąpień ustnych, w języku polskim oraz języku uznawanym za podstawowy dla reprezentowanej dyscypliny humanistycznej, dotyczących zagadnień szczegółowych w zakresie studiowanej dyscypliny humanistycznej, z wykorzystaniem podstawowych ujęć teoretycznych i różnych źródeł	tak samo
	posiada umiejętność tworzenia typowych prac pisemnych oraz przygotowania wystąpień ustnych dotyczących zagadnień szczegółowych związanych z wybraną sferą działalności kulturalnej i/lub edukacyjnej, z wykorzystaniem różnych źródeł
posiada umiejętność argumentowania z wykorzystaniem poglądów innych autorów oraz formułowania wniosków	
INNE KOMPETENCJE (POSTAWY)	
ma świadomość poziomu swojej wiedzy i umiejętności, rozumie potrzebę ciągłego dokształcania się i rozwoju kulturalnego	tak samo
wykazuje aktywność w samodzielnym podejmowaniu działań profesjonalnych	tak samo
ma świadomość wagi refleksji na tematy etyczne związane z własną pracą, odpowiedzialnością przed współpracownikami i innymi członkami społeczeństwa oraz konieczności przestrzegania zasad kodeksu etycznego	tak samo
docenia tradycję i dziedzictwo kulturowe ludzkości i ma świadomość odpowiedzialności za zachowanie dziedzictwa kulturowego regionu, kraju, Europy	tak samo
uczestniczy w życiu kulturalnym korzystając z różnych mediów i różnych jego form	tak samo
świadomie kształtuje i pielęgnuje własne upodobania kulturalne	tak samo
ma świadomość znaczenia nauk	tak samo

	humanistycznych dla utrzymania i rozwoju więzi społecznej na różnych poziomach	
--	---	--

Tabela 6

**Efekty uczenia się dla obszaru kształcenia w zakresie humanistyki
studia II stopnia – profil ogólny i profil praktyczny**

Profil ogólny	Profil praktyczny
Kwalifikację (dyplom) II stopnia przyznaje się studentowi, który:	Kwalifikację (dyplom) II stopnia przyznaje się studentowi, który:
WIEDZA	WIEDZA
ma pogłębioną i rozszerzoną wiedzę o specyfice przedmiotowej i metodologicznej nauk humanistycznych, którą jest w stanie rozwijać i twórczo stosować w działalności profesjonalnej	tak samo
zna na poziomie rozszerzonym terminologię nauk humanistycznych	tak samo
ma uporządkowaną wiedzę ogólną (obejmującą terminologię, teorie i metodologię) z zakresu studiowanej dyscypliny humanistycznej	ma uporządkowaną, pogłębioną i rozszerzoną wiedzę ogólną z zakresu studiowanej dyscypliny humanistycznej ukierunkowaną na zastosowania praktyczne w wybranej sferze działalności kulturalnej i/lub edukacyjnej
ma uporządkowaną wiedzę szczegółową w niektórych obszarach studiowanej dyscypliny humanistycznej	ma uporządkowaną pogłębioną wiedzę szczegółową obejmującą niektóre obszary studiowanej dyscypliny humanistycznej ukierunkowaną na zastosowania praktyczne w wybranej sferze działalności kulturalnej i/lub edukacyjnej
	ma rozwiniętą wiedzę o budowie i funkcjach systemu kultury i/lub edukacji, ukierunkowaną na tworzenie rozwiązań o charakterze systemowym w zakresie wybranej sfery działalności kulturalnej i/lub edukacyjnej
	ma szczegółową wiedzę o celach, organizacji i funkcjonowaniu instytucji związanych z wybraną sferą działalności kulturalnej i/lub edukacyjnej, ukierunkowaną na zarządzanie tymi instytucjami
	ma pogłębioną i rozszerzoną wiedzę o prawnych i ekonomicznych uwarunkowaniach funkcjonowania instytucji związanych z wybraną sferą działalności kulturalnej i/lub edukacyjnej, niezbędną do kierowania tymi instytucjami
	ma rozwiniętą wiedzę o metodyce wykonywania zadań, normach, procedurach i dobrych praktykach stosowanych w instytucjach związanych z wybraną sferą działalności kulturalnej i/lub edukacyjnej, ukierunkowaną na rozwiązywanie złożonych problemów w nietypowych sytuacjach profesjonalnych
	ma pogłębioną i rozszerzoną wiedzę o odbiorcach usług kulturalnych i/lub edukacyjnych oraz podstawową wiedzę o metodach diagnozowania ich potrzeb i oceny jakości usług
	ma podstawową wiedzę o bezpieczeństwie i higienie pracy w instytucjach związanych z wybraną sferą działalności kulturalnej i/lub edukacyjnej
ma pogłębioną i rozszerzoną wiedzę o	tak samo

powiązaniach studiowanej dyscypliny z innymi dyscyplinami humanistycznymi pozwalającą mu na integrowanie perspektyw właściwych dla kilku dyscyplin	
ma wiedzę szczegółową o współczesnych dokonaniach, ośrodkach i szkołach badawczych obejmującą wybrane obszary studiowanej dyscypliny humanistycznej	tak samo
zna i rozumie rozwinięte metody analizy, interpretacji, wartościowania i problematyzowania różnych wytworów kultury właściwe dla wybranych tradycji, teorii lub szkół badawczych w obrębie studiowanej dyscypliny humanistycznej	tak samo
ma pogłębioną i rozszerzoną wiedzę ogólną o kompleksowej naturze języka i historycznej zmienności znaczeń	tak samo
ma podstawową wiedzę o współczesnym życiu kulturalnym i instytucjach kultury	
UMIEJĘTNOŚCI	UMIEJĘTNOŚCI
a) UMIEJĘTNOŚCI OGÓLNE	a) UMIEJĘTNOŚCI OGÓLNE
potrafi porozumiewać się przy użyciu różnych kanałów i technik komunikacyjnych ze specjalistami w zakresie studiowanej dyscypliny i innych dyscyplin humanistyki oraz niespecjalistami w języku rodzimym i obcym, a także popularyzować wiedzę o humanistyce oraz wytworach kultury i jej instytucjach	potrafi porozumiewać się przy użyciu różnych kanałów i technik komunikacyjnych ze specjalistami w wybranej sferze działalności kulturalnej i/lub edukacyjnej oraz niespecjalistami, w języku rodzimym i obcym
potrafi wyszukiwać, analizować, oceniać, selekcjonować i integrować informację z różnych źródeł oraz formułować na tej podstawie krytyczne sądy	tak samo
posiada pogłębione umiejętności badawcze obejmujące analizę prac innych autorów, syntezę różnych idei i poglądów, dobór metod i konstruowanie narzędzi badawczych, opracowanie i prezentację wyników, pozwalające na rozwiązywanie także nietypowych zadań/problemów w obrębie studiowanej dyscypliny humanistycznej	tak samo
	posiada rozwinięte umiejętności organizacyjne pozwalające na planowanie i realizację złożonych problemów związanych z wybraną sferą działalności kulturalnej i/lub edukacyjnej
	potrafi sporządzić wnioski o przyznanie środków na realizację projektu profesjonalnego związanego z wybraną sferą działalności kulturalnej i/lub edukacyjnej oraz kierować realizacją projektu
umie samodzielnie zdobywać wiedzę i poszerzać swoje umiejętności badawcze oraz podejmować autonomiczne działania zmierzające do	tak samo

rozwijania zdolności i kierowania własną karierą zawodową	
posiada umiejętność pracy w zespole oraz kierowania pracą zespołu, także multidyscyplinarnego i/lub multikulturowego	tak samo
b) PODSTAWOWE UMIEJĘTNOŚCI HUMANISTYCZNE	b) PODSTAWOWE UMIEJĘTNOŚCI HUMANISTYCZNE
posiada umiejętność integrowania wiedzy z różnych dyscyplin humanistycznych oraz jej zastosowania w nietypowych sytuacjach profesjonalnych	tak samo
potrafi przeprowadzić krytyczną analizę i interpretację różnych rodzajów tekstów i wytworów kultury materialnej stosując oryginalne podejścia, uwzględniające nowe osiągnięcia humanistyki , w celu określenia ich znaczeń, oddziaływania społecznego, miejsca w procesie historyczno-kulturowym	tak samo
	potrafi ocenić przydatność różnorodnych metod, procedur, dobrych praktyk do realizacji zadań i problemów związanych z wybraną sferą działalności kulturalnej i/lub edukacyjnej oraz wybrać i zastosować właściwy sposób postępowania
umie formułować i wyrażać własne poglądy i idee w ważnych sprawach społecznych i światopoglądowych, wykazując się niezależnością myślenia	
posiada rozbudowaną umiejętność tworzenia różnych typów prac pisemnych oraz przygotowania wystąpień ustnych, w języku polskim oraz języku uznawanym za podstawowy dla reprezentowanej dyscypliny humanistycznej, w zakresie studiowanej dyscypliny lub w obszarze leżącym na pograniczu różnych dyscyplin	
	posiada umiejętność tworzenia typowych prac pisemnych oraz przygotowania wystąpień ustnych dotyczących zagadnień szczegółowych związanych z wybraną sferą działalności kulturalnej i/lub edukacyjnej, z wykorzystaniem różnych źródeł
posiada umiejętność formułowania opinii krytycznych o wytworach kultury na podstawie wiedzy naukowej i doświadczenia oraz umiejętność prezentacji tekstów krytycznych w różnych formach i w różnych mediach	tak samo
posiada umiejętność argumentowania z wykorzystaniem własnych poglądów oraz poglądów innych autorów, formułowania wniosków oraz tworzenia syntetycznych podsumowań	tak samo
INNE KOMPETENCJE (POSTAWY)	INNE KOMPETENCJE (POSTAWY)

ma świadomość poziomu swojej wiedzy i umiejętności, rozumie potrzebę ciągłego doształcania się i rozwoju kulturalnego	tak samo
	systematycznie śledzi piśmiennictwo fachowe polskie i obce w zakresie niektórych obszarów związanych z wybraną sferą działalności kulturalnej i/lub edukacyjnej
wykazuje aktywność w samodzielnym podejmowaniu działań profesjonalnych, ich planowaniu i organizacji, także kierując ich przebiegiem	tak samo
dostrzega i formułuje problemy etyczne związane z własną pracą, odpowiedzialnością przed współpracownikami i innymi członkami społeczeństwa oraz wykazuje aktywność w ich rozwiązywaniu	tak samo
docenia tradycję i dziedzictwo kulturowe ludzkości oraz aktywnie uczestniczy w działaniach na rzecz zachowania dziedzictwa kulturowego regionu, kraju, Europy	tak samo
systematycznie uczestniczy w życiu kulturalnym, interesuje się aktualnymi wydarzeniami kulturalnymi, nowatorskimi formami wyrazu artystycznego, nowymi zjawiskami w sztuce	tak samo
świadomie kształtuje i pielęgnuje własne upodobania kulturalne	tak samo
ma pogłębioną świadomość znaczenia nauk humanistycznych dla utrzymania i rozwoju więzi społecznej na różnych poziomach	tak samo

Tabela 7

**Efekty uczenia się dla obszaru kształcenia w zakresie humanistyki
studia II stopnia – profil ogólny i profil badawczy**

Profil ogólny	Profil badawczy
Kwalifikację (dyplom) II stopnia przyznaje się studentowi, który:	Kwalifikację (dyplom) II stopnia przyznaje się studentowi, który:
WIEDZA	WIEDZA
ma pogłębiającą i rozszerzoną wiedzę o specyfice przedmiotowej i metodologicznej nauk humanistycznych, którą jest w stanie rozwijać i twórczo stosować w działalności profesjonalnej	tak samo
zna na poziomie rozszerzonym terminologię nauk humanistycznych	tak samo
ma uporządkowaną, pogłębiającą i rozszerzoną wiedzę ogólną (obejmującą terminologię, teorie i metodologię) z zakresu studiowanej dyscypliny humanistycznej	tak samo
ma uporządkowaną pogłębiającą, prowadzącą do specjalizacji , wiedzę szczegółową w niektórych obszarach studiowanej dyscypliny humanistycznej	ma ugruntowaną, podbudowaną teoretycznie wiedzę szczegółową obejmującą niektóre obszary studiowanej dyscypliny humanistycznej, ukierunkowaną na zastosowanie w pracy badawczej
ma pogłębiającą i rozszerzoną wiedzę o powiązaniach studiowanej dyscypliny z innymi dyscyplinami humanistycznymi pozwalającą mu na integrowanie perspektyw właściwych dla kilku dyscyplin	ma podbudowaną teoretycznie wiedzę o krajowym i międzynarodowym kontekście badań w niektórych obszarach studiowanej dyscypliny humanistycznej
ma wiedzę szczegółową o współczesnych dokonaniach, ośrodkach i szkołach badawczych obejmującą wybrane obszary studiowanej dyscypliny humanistycznej	ma wiedzę szczegółową o współczesnych dokonaniach, ośrodkach i szkołach badawczych obejmującą wybrane obszary studiowanej dyscypliny humanistycznej oraz dyscyplin pokrewnych
zna i rozumie rozwinięte metody analizy, interpretacji, wartościowania i problematyzowania różnych wytworów kultury właściwe dla wybranych tradycji, teorii lub szkół badawczych w obrębie studiowanej dyscypliny humanistycznej	tak samo
ma pogłębiającą i rozszerzoną wiedzę ogólną o kompleksowej naturze języka i historycznej zmienności znaczeń	tak samo
ma podstawową wiedzę o współczesnym życiu kulturalnym i instytucjach kultury	tak samo
	ma elementarną wiedzę o strukturze i funkcjach systemu nauki oraz komunikacji w nauce
	ma elementarną wiedzę o prawnych, ekonomicznych i etycznych uwarunkowaniach działalności badawczej i pracy badacza
	zna i rozumie główne metody, techniki, szkoły badawcze właściwe dla studiowanej dyscypliny humanistycznej
UMIEJĘTNOŚCI	UMIEJĘTNOŚCI

a) UMIEJĘTNOŚCI OGÓLNE	a) UMIEJĘTNOŚCI OGÓLNE
potrafi porozumiewać się przy użyciu różnych kanałów i technik komunikacyjnych ze specjalistami w zakresie studiowanej dyscypliny i innych dyscyplin humanistyki oraz niespecjalistami w języku rodzimym i obcym, a także popularyzować wiedzę o humanistyce oraz wytworach kultury i jej instytucjach	tak samo
potrafi wyszukiwać, analizować, oceniać, selekcjonować i integrować informację z różnych źródeł oraz formułować na tej podstawie krytyczne sądy	tak samo
posiada pogłębione umiejętności badawcze obejmujące analizę prac innych autorów, syntezę różnych idei i poglądów, dobór metod i konstruowanie narzędzi badawczych, opracowanie i prezentację wyników, pozwalające na rozwiązywanie także nietypowych zadań/problemów w obrębie studiowanej dyscypliny humanistycznej	posiada rozwinięte umiejętności badawcze obejmujące analizę prac innych autorów, syntezę różnych idei i poglądów, dobór metod i konstruowanie narzędzi badawczych, opracowanie i prezentację wyników, pozwalające na rozwiązywanie złożonych problemów w obrębie studiowanej dyscypliny humanistycznej
umie samodzielnie zdobywać wiedzę i poszerzać swoje umiejętności badawcze oraz podejmować autonomiczne działania zmierzające do rozwijania zdolności i kierowania własną karierą zawodową	tak samo
posiada umiejętność pracy w zespole oraz kierowania pracą zespołu, także multidyscyplinarnego i/lub multikulturowego	tak samo
b) PODSTAWOWE UMIEJĘTNOŚCI HUMANISTYCZNE	b) PODSTAWOWE UMIEJĘTNOŚCI HUMANISTYCZNE
posiada umiejętność integrowania wiedzy z różnych dyscyplin humanistycznych oraz jej zastosowania w nietypowych sytuacjach profesjonalnych	tak samo
potrafi przeprowadzić krytyczną analizę i interpretację różnych rodzajów tekstów i wytworów kultury materialnej stosując oryginalne podejścia, uwzględniające nowe osiągnięcia humanistyki, w celu określenia ich znaczeń, oddziaływania społecznego, miejsca w procesie historyczno-kulturowym	tak samo
umie formułować i wyrażać własne poglądy i idee w ważnych sprawach społecznych i światopoglądowych, wykazując się niezależnością myślenia	tak samo
posiada rozbudowaną umiejętność tworzenia różnych typów prac pisemnych oraz przygotowania wystąpień ustnych, w języku polskim oraz języku uznawanym za podstawowy dla reprezentowanej dyscypliny humanistycznej, w zakresie studiowanej dyscypliny lub w obszarze leżącym na pograniczu różnych	potrafi tworzyć prace pisemne i wystąpienia ustne o charakterze naukowym, zawierające elementy oryginalne, w języku polskim oraz uznawanym za podstawowy dla reprezentowanej dyscypliny humanistycznej, w zakresie studiowanej dyscypliny

dyscyplin	
posiada umiejętność formułowania opinii krytycznych o wytworach kultury na podstawie wiedzy naukowej i doświadczenia oraz umiejętność prezentacji tekstów krytycznych w różnych formach i w różnych mediach	tak samo
posiada umiejętność argumentowania z wykorzystaniem własnych poglądów oraz poglądów innych autorów, formułowania wniosków oraz tworzenia syntetycznych podsumowań	tak samo
INNE KOMPETENCJE (POSTAWY)	INNE KOMPETENCJE (POSTAWY)
ma świadomość poziomu swojej wiedzy i umiejętności, rozumie potrzebę ciągłego doskonalenia się i rozwoju kulturalnego	tak samo
	systematycznie śledzi piśmiennictwo naukowe polskie i obce w zakresie wybranych obszarów studiowanej dyscypliny humanistycznej oraz uczestniczy w komunikacji naukowej
wykazuje aktywność w samodzielnym podejmowaniu działań profesjonalnych, ich planowaniu i organizacji, także kierując ich przebiegiem	tak samo
dostrzega i formułuje problemy etyczne związane z własną pracą, odpowiedzialnością przed współpracownikami i innymi członkami społeczeństwa oraz wykazuje aktywność w ich rozwiązywaniu	tak samo
docenia tradycję i dziedzictwo kulturowe ludzkości oraz aktywnie uczestniczy w działaniach na rzecz zachowania dziedzictwa kulturowego regionu, kraju, Europy	tak samo
systematycznie uczestniczy w życiu kulturalnym, interesuje się aktualnymi wydarzeniami kulturalnymi, nowatorskimi formami wyrazu artystycznego, nowymi zjawiskami w sztuce	tak samo
świadomie kształtuje i pielęgnuje własne upodobania kulturalne	tak samo
ma pogłębioną świadomość znaczenia nauk humanistycznych dla utrzymania i rozwoju więzi społecznej na różnych poziomach	tak samo

**Efekty uczenia się dla kształcenia w zakresie filologii polskiej
studia I stopnia – profil ogólny**

- Filologia polska to naukowa dyscyplina obejmująca studia nad literaturą i językiem polskim. W jej obszarze mieści się wiedza o historii i głównych tendencjach rozwojowych literatury polskiej, o procesie powstawania, sposobach analizy i interpretacji, regułach odbioru tekstów pisanych literackich i nieliterackich, o historycznych i współczesnych stylach i poetykach, życiu literackim i kulturalnym, dziejach krytyki literackiej i refleksji literaturoznawczej, wybranych zagadnieniach z literatury powszechnej oraz o strukturze, historii, procesach rozwojowych, odmianach, normach i sposobach badania języka polskiego.
- Studia w zakresie filologii polskiej są ściśle związane z tekstami pisanymi; studenci poznają – i stosują w praktyce – różne sposoby czytania i tworzenia tekstów literackich i nieliterackich, zwracając uwagę na ich formę, strukturę, wyznaczniki gatunkowe, konwencje, sposoby wyrażania idei i poglądów, pozaliterackie konteksty, obszary wspólne z innymi dziedzinami wiedzy i kultury. Student filologii polskiej bada związki i relacje pomiędzy tekstami pisanymi, a także między tymi tekstami a innymi komunikatami językowymi, środkami przekazu i wytworami kultury.
- Student filologii polskiej bada literaturę polską z perspektywy komparatystycznej, filozoficznej i antropologicznej, poznaje podstawy teorii kultury, modele przemian kulturowych i wpływ tych przemian na refleksję literaturoznawczą i językoznawczą; sposoby tworzenia i odbioru różnorodnych symboli kultury; najważniejsze literaturoznawcze i językoznawcze stanowiska metodologiczne.
- Student filologii polskiej poznaje język polski jako środek komunikacji interpersonalnej i interkulturowej w mowie i piśmie; jego historię, procesy rozwojowe i współczesne odmiany; system fonologiczny, gramatyczny i leksykalny; stylistykę historyczną i współczesną; aspekty semantyki, semiotyki, aksjologii, pragmatyki; najważniejsze teorie lingwistyczne.
- Rozległość obszaru badawczego filologii polskiej jako dyscypliny nauk humanistycznych oraz mnogość obszarów wspólnych i pokrewnych z innymi dziedzinami wiedzy nie pozwalają na formułowanie restrykcyjnych wymagań i zaleceń względem programów studiów w zakresie tej dyscypliny. Przyjmuje się, że programy te mogą różnie rozkładać akcenty i rozmaicie kształtować relacje pomiędzy przedmiotami z zakresu literaturoznawstwa i językoznawstwa – niektóre będą tu zachowywały równowagę, inne kładły większy nacisk na wiedzę literaturoznawczą lub językoznawczą, jeszcze inne mogą zawierać dużą liczbę przedmiotów rozwijających wiedzę o kulturze lub wybranej jej dziedzinie (film, teatr) itp. W tym swoistym profilowaniu edukacji polonistycznej duża rola przypada specjalnościom i specjalizacjom poszerzającym w rozmaitych kierunkach podstawową wiedzę polonistyczną. Nie ulega jednak wątpliwości, że studia w zakresie filologii polskiej muszą oferować studentom pewne wspólne, niezależne od nachylenia konkretnego programu, wiedzę i umiejętności, i że studenci muszą umieć wybraną przez siebie specjalność lub specjalizację usytuować w obszarze szeroko pojętej dyscypliny naukowej będącej zasadniczym przedmiotem ich studiów.

Efekty uczenia się dla kształcenia w zakresie filologii polskiej

Wiedza

Należy przyjąć, że choć w ramach filologii polskiej możliwa jest realizacja w poszczególnych szkołach wyższych programów nauczania różniących się pod względem rodzaju i sekwencji przedmiotów, liczby i charakteru zajęć rozwijających wiedzę literaturoznawczą, językoznawczą czy kulturoznawczą, tematyki specjalizacji i specjalności, nacisku położonego na różne szczegółowe aspekty studiowanej wiedzy, absolwenci filologii polskiej muszą wykazać (zademonstrować):

- Wiedzę o literaturze obejmującą znaczącą liczbę ważnych autorów, tekstów i zjawisk z historii literatury polskiej od jej początków po czasy współczesne, o literackich i pozaliterackich (historycznych, filozoficznych, społecznych, ideologicznych, kulturowych) kontekstach literatury polskiej kształtujących procesy jej tworzenia i odbioru; o jej periodyzacji i głównych tendencjach rozwojowych (także literatury najnowszej), związkach z literaturą powszechną oraz z innymi mediami (film, prasa, telewizja)
- Wiedzę o ważnych zjawiskach i ośrodkach życia literackiego i kulturalnego
- Świadomość roli tradycji krytycznoliterackiej w kształtowaniu historii literatury; znajomość podstawowej terminologii krytycznej
- Znajomość poetyki i podstaw teorii dzieła literackiego, metod literaturoznawczej analizy i interpretacji dzieł z różnych epok
- Wiedzę o podstawowych wyznacznikach rodzajów i gatunków literackich oraz o charakterystycznych cechach tekstów nieliterackich i innych komunikatów językowych
- Znajomość wybranych zagadnień z historii filozofii aż po czasy współczesne
- Poszerzoną wiedzę o historii, strukturze i odmianach języka polskiego oraz jego procesach rozwojowych od początków po czasy współczesne;
- Znajomość gramatyki opisowej języka polskiego oraz wybranych zagadnień z leksykografii, leksykologii, pragmalinguistyki i lingwistyki tekstu
- Znajomość stylistyki współczesnej oraz głównych problemów kultury języka polskiego
- Znajomość historii kultury europejskiej, najważniejszych zjawisk i tendencji rozwojowych kultury współczesnej i głównych zagadnień antropologii kultury
- Znajomość problemów kultury popularnej oraz jej relacji z kulturą wysoką, a także zjawisk i zagadnień kultury masowej, roli środków masowego przekazu w kształtowaniu kultury współczesnej, sposobów funkcjonowania kultury w mediach
- Świadomość wielości i różnorodności stanowisk metodologicznych, teorii i szkół naukowych w literaturoznawstwie, językoznawstwie i kulturoznawstwie oraz znajomość najważniejszych z nich

Specyficzne dla przedmiotu studiów umiejętności

Studenci filologii polskiej uzyskują w trakcie studiów pewien zasób komplementarnych literackich, językowych i krytycznych umiejętności, przy czym konkretne programy mogą kłaść szczególny nacisk na rozwijanie niektórych z nich. Poniższe zestawienie jest jedynie ogólną ramą, w którą wpisano podstawowe efekty uczenia się w zakresie filologii polskiej, pojmowane jako specyficzne dla przedmiotu studiów umiejętności:

- demonstrowania znajomości i zrozumienia literackich i nieliterackich tekstów oraz koncepcji i teorii związanych ze studiowaną dyscypliną
- analizy i interpretacji dzieł literackich z różnych epok ze wskazaniem i wykorzystaniem właściwych kontekstów literackich i pozaliterackich i różnych metod interpretacji, a także samodzielnej, popartej argumentami oceny wartości artystycznej i poznawczej dzieła literackiego
- rozróżniania poetyk, stylów, konwencji i estetyk literackich
- pisania tekstów literackich i nieliterackich oraz formułowania krytycznych wypowiedzi – ustnych i pisemnych z wykorzystaniem bogatego słownictwa i specyficznej dla studiowanej dyscypliny terminologii, z wykazaniem niezależnego krytycznego myślenia, umiejętności argumentowania i wyrażania sądów w mowie i piśmie
- zrozumienia i interpretowania zjawisk i symboli dawnej i współczesnej kultury, w tym kultury masowej
- analizy gramatycznej i leksykalnej tekstów reprezentujących różne epoki oraz różne odmiany współczesnej polszczyzny
- analizy językowej tekstu zgodnej z założeniami konkretnej teorii językoznawczej
- tworzenia i redagowania tekstów należących do różnych odmian języka
- korzystania z różnego typu słowników, w tym w wersji elektronicznej
- dostrzegania roli języka w kreowaniu znaczeń
- demonstrowania poprawnego warsztatu bibliograficznego, umiejętności dokładnego cytowania źródeł, właściwego sporządzania przypisów, przeprowadzenia kwerendy bibliotecznej z użyciem Internetu itd.

Postawy

- Świadomość rozmiarów i rangi literatury polskiej, jej miejsca w kulturze polskiej i europejskiej
- Uznanie dla kulturalnej i społecznej wagi studiowanego przedmiotu i rozumienie, że literatura i język współtworzą i odzwierciedlają przemiany kulturalne, przełomy estetyczne i komunikacyjne
- Świadomość niejednorodnej natury studiowanej dyscypliny oraz jej złożonych relacji z innymi dyscyplinami i dziedzinami wiedzy
- Rozumienie i akceptacja pluralizmu kulturowego